

SUZANA TODOROVIĆ
Univerza na Primorskem
Fakulteta za humanistične študije
Titov trg 4, SI – 6000 Koper
suzana.todorovic@upr.si

GORAN FILIPI
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Ivana Matetića Ronjgova 1, HR – 52100 Pula
gfilipi@unipu.hr

ETIMOLOGIJE IZBRANIH ALOGLOTIZMOV S PODROČJA KUHINJE V SLOVENSKIH ISTRSKIH GOVORIH

Namen prispevka je etimološko utemeljiti izbrane istrskoslovenske izraze romanskega izvora. V istrskoslovenskih govorih se odraža večstoletni vpliv, ki ga je imela Beneška republika v Istri v določenem zgodovinskem obdobju in ki ga je okrepila v stoletjih, ki so sledila. V etimoloških člankih istrskoslovenske izraze povezujemo s sorodnimi izrazi bližnjih govorov. Za vsak narečni izraz podajamo prvi in zadnji vir izposoje, ki ga potrjujejo narečni in etimološki slovarji.

KLJUČNE BESEDE: *istrskoslovensko narečje, istrskobeneško narečje, jezikovni stik, izposojenka, etimologija*

UVOD

Slovenska Istra je jezikovno raznolika. Poleg slovenščine je na dvojezičnem območju uradni jezik tudi italijanščina. V krajih severozahodne Istre so prisotni tudi drugi (neuradni) jeziki (hrvaški, bosanski, srbski, makedonski, albanski idr.), ki do sedaj (še) niso bistveno vplivali na narečno podobo istrskih krajev. V tem delu Istre govorijo Istrani dve narečji – istrskoslovensko in istrskoitalijansko ali istrskobeneško. Istrskoslovensko narečje (po Logarju) tvorita dve podnarečni skupini: rižanska in šavrinska. Govorci tega narečja so slovenskega (slovenskega rodu) in živijo v zaledju Kopra, Izole in Pirana. V mestih slovenske Istre in v njim bližnje zalednih krajih živijo Istrani romanskega porekla, ki ohranjajo istrskobeneško narečje. Nobeden od omenjenih različkov istrskega narečja ni avtohton, tj. ne predstavlja nadaljevanja istrske romanščine. Edini avtohtoni istrski romanski idiom je istriotščina, ki jo danes še govorijo v nekaterih krajih v

hrvaški Istri, in sicer v Rovinju, Balah, Fažani, Šišanu, Vodnjanu in Galižani. V drugih krajih tega dela Istre domačini govorijo čakavsko, perojsko, istroromunsko in istrskobeneško narečje.

V obeh narečji severozahodne Istre domačini bogato literarno ustvarjajo – objavljene so bile številne pesniške zbirke, pripovedi, dramska besedila idr. Literarno narečno bero v slovenskem narečju so prispevali predvsem Rožana Koštiál, Rožana Špeh, Nada Morato, Nelda Štok Vojska, Alferija Bržan, Alojz Kocjančič, Viktorija Pucer Štromar in drugi ustvarjalci (prim. Bržan 2016: 193239).

Prav tako bogata so – a s starejšimi koreninami – leposlovna dela v istrskobeneškem narečju (prim. Zudič Antonič, 2014). Izpostaviti velja plodovito pesnikovanje Izolank – Dorine Beržan, Astrid Brenko, Ture Bevitori in Marinelle A. Reja, ki so v zadnjih dveh desetletjih svojo materinščino ujele v številne narečne verze (Todorović 2016: 61).

Čeprav v zadnjih desetletjih opažamo stapljanje govorov in izgubo občutnih razlik med sorodnimi istrskoslovenskimi različki (Todorović – Koštiál 2015: 183184), je beneško narečje v Istri še dobro ohranjeno. Recentne raziskave istrskobeneške leksike (Filipi – Buršič Giudici 2012; Todorović 2016) in slovnice (Todorović 2016) so pokazale, da njeni različki še ohranjajo posebnosti in razlike na več jezikovnih ravninah.

ISTRSKI POGOVARJALNI JEZIK IN NJEGOV VPLIV NA DRUGE NAREČNE IDIOME

Do prihoda Benečanov so v Istri govorili slovansko in romansko (istriotsko) narečje. Od 10. stoletja dalje je začel istriotske (predbeneške) govore v Istri in Dalmaciji nadomeščati narečni idiom beneškega tipa, ki ga je s kulturnimi, političnimi in družbenimi vplivi dolga stoletja vnašala Beneška republika. V stoletjih, ki so sledila, se je na podlagi obstoječega istrskega/istriotskega substrata oblikovalo novo narečje – istrobeneščina.

Ta idiom je bil splošni pogovarjalni jezik do petdesetih let prejšnjega stoletja, ko je Istra prešla pod jugoslovansko oblast. Množično izseljevanje Istranov italijanskega rodu je obenem povzročilo izgubo številnih govorcev tega narečja.

Domačini so nam povedali (Todorović 2017: 204), da so v Koprju – do prve polovice 20. stoletja – govorili samo v istrskoitalijansko:

U K'üäprjə 'nisən čou 'ane slo'venske bi'siade, 'nanka pə də'maće ne, 'samuə ta'lānsku. Ku nəš jə 'mama pi'lala u 'Kuəpəɐ č'jəpit 'ribə, smuə 'məyli χ'üädit 'ano 'uruə zə č'jəpit an 'kiluə rip. Ma 'nismuə šli 'samuə zə 'ribe, smuə bli p'laćət 'anka š'teuɾuə ...

V prevodu:

V Koprju nisem slišal ene slovenske besede, niti po domače ne, samo italijansko. Če nas je mama peljala v Koper kupit ribe, smo morali hoditi eno uro, da bi kupili kilogram rib. A nismo šli samo zaradi rib, plačat smo šli tudi davke ...

METODOLOGIJA

Aloglotizmi so tuji jezikovni elementi v nekem idiomu. V slovenskem istrskem narečju se z domačimi besedami prepletajo številni romanski in manj številni germanski jezikovni elementi. Govorci tega narečja uporabljajo tudi izraze, ki izvirajo iz drugih jezikov, na primer iz arabščine, langobardščine, a so ji prevzeli s posredovanjem nekega romanskega idioma.

Istrskoslovenske izraze smo izpisali iz več knjig in enega narečnega slovarja. Sosednje – hrvaške čakavske izraze – smo pridobili iz gradiva za nastajajoči atlas čakavskih govorov in v dveh čakavskih slovarjih, dveh različnih istrskih čakavskih govorov (izbira drugih slovarjev hrvaških čakavskih govorov, ne bi vplivala na rezultate raziskave). Izposoje izraza smo potrdili s pomočjo (istrsko)beneških, tržaškoitalijanskega in benečanskega slovarja. Razširjenost izraza v sorodnih romanskih narečjih smo poiskali v več narečnih slovarjih in jezikovnih atlasih. Etimološki članki se zaključujejo z navedbo zadnjega vira izposoje.

ETIMOLOŠKA RAZLAGA IZBRANIH ALOGLOTIZMOV

Bakreni kotel/caldaio

Za navedeni pojem oz. besedno zvezo slovenski istrski govorniki uporabljajo narečno besedno zvezo, sestavljeno iz dveh domačih (slovanskih/slovenskih) prvin in iz ene romanske. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo *'koto ud 'rama*, v Padni *'koṭu z'rama*, v Svetem Petru *'koto z'rama* (Todorović – Koštiál 2014: 102), v Dragonji *'koto z'rama* (Todorović 2015a: 133), v Borštu *'koto ud 'ramâ*, v Krkavčah *'koṭo oḍ 'râmâ* (Todorović 2015b: 106); v rižanskih narečnih govorih na primer na Tinjanu *'kuoto z'rame* (Todorović 2015b: 106), v Dekanih *k'ūätuə siz 'rame*, na Škofijah *'kuoto səz 'rame* (Todorović 2017: 164). Hibridno besedno zvezo poznajo tudi hr. čak. govorniki, na primer v Karobjbi *koṭâ od râma*, v Musaležu *koṭâ oḍ râma*, v Rovinjskem Selu *kuṭâ ud râma*, v Golašu *koṭâ od râma*, v Viškovičih *koṭwöl ot râma* (LAIČaGgr 576).

Besedna zveza je delni kalk po istr. ben. (Koper) *ka'lera de 'rame*; prim. tudi istr. ben. v Izoli *kaldar'on de 'rame* (Todorović 2016: 147), v Sečovljah *ka'lera de 'rame*, v Strunjanu *šta'nada de 'rame* (Todorović 2015a: 133), v Brkaču *ka'lera de rame* (IbLA 576).

Izraz *rame* izhaja iz istr. ben. *rame* (VG 855); trž. it. in beneč. *rame* (GDDT 508; Boerio 550). Besedo zasledimo tudi v drugih romanskih idiomih, na primer grad. *rame* (Bottin 382), bizj. *rame* in *ramo* (Domini 366), mugl. *ran* (Zudini 131) in furl. *ram* (NP 845); prim. knj. it. *rame*. Vse navedeno izhaja iz vulg. lat. *arâmen (DELI – CD-ROM), iz *aeramen* 'baker' (REW 242).

Jerbas/paniere

Za ta pojem govorniki narečja v slovenski Istri uporabljajo izraz *pla'ner*. V šavrinskih narečnih govorih na primer v Novi vasi nad Dragonjo *pla'ner*, v Padni *pli'ner*, v Svetem Petru *plâ'ner* (Todorović – Koštiál 2014: 107), v Dragonji *pla'ner*

(Todorović 2015a: 138), v Borštu in Krkavčah *pla'ner* (Todorović 2015b: 112); v rižanskih narečnih govorih na primer na Tinjanu *pla'ner* (Todorović 2015b: 112), v Dekanih *pli'ner*, na Škofijah *ple'ner* (Todorović 2017: 164). Hr. čak. govori tega izraza ne poznajo. Ohranjena soglasniška skupina *-pl-* nakazuje, da beseda pripada predbeneški jezikovni plasti, na primer terg. *planer* in *plenier* (Manzini – Rocchi 160; VG 804). Prim. istr. ben. *pianèr* 'jerbas' (Manzini Rocchi 160), istr. ben. v Kopru *pje'ner*, v Izoli in Piranu *pja'ner* (Todorović 2016: 154), v Kanfanaru in na Reki *pa'ner* (IbLA 616), trž. it. *pianer* in *pianer* (GDDT 458).

Pri besedi gre najverjetneje za križanje lat. besede *panarius* 'jerbas' (REW 6187), oz. iz nje izpeljane romanske besede, in lat. izraza *planus* 'raven, ploščat' (REW 6581) ali *plēnus* 'poln' (REW 6596)

Kozarček/bicchierino

Za ta pojem uporabljajo narečni govorniki v slovenski Istri izraz *bič'erin*. V šavrinskih govorih na primer v Novi vasi nad Dragonjo *bič'arin*, v Padni, Svetem Petru *bič'erin* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *bič'arin* in *bič'arin*, v Krkavčah *bič'erin* (Todorović 2015b: 110), v Dragonji *bič'erin* (Todorović 2015a: 137); v rižanskih govorih na primer na Tinjanu *beč'erin* (Todorović 2015b: 110), v Dekanih *bič'erin*, na Škofijah *beč'arin* in *bič'erin* (Todorović 2017: 163), v Sv. Antonu *bič'erin* 'kozarček za žganje'. To narečno besedo poznajo tudi hr. čak. govorniki, na primer v Kučibregu, Materadi, Krtih *bič'erin*, v Bijažičih *bič'erin*, v Ičićih, Rakalju in Medulinu *bič'erin* (LAIČaGgr 605), na Roveriji *bič'erin* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 31), v Boljunu *bič'erin* (Francetić 2015: 10).

Beseda je bila prevzeta iz istr. ben. *bicerin* 'kozarček' (Manzini – Rocchi 19; VG 90), na primer v Kopru, Izoli in Piranu *bič'erin* (Todorović 2016: 153); trž. it. *bicerin* (GDDT 71). Izraz poznajo tudi drugi idiomi romanskega izvora, na primer grad. *biciarin* (Bottin 89), bizj. *bicerin* in *biciarin* (Domini 47), furl. *bicierin* (NP 54), istriot. v Balah in Fažani *bič'erin*, v Galižani *bič'erin* (ILA 605), ir. *bič'erin* (IrLA 605). Ta izposojenka (v slovenskih istrskih govorih) je pomanjševalnica od istr. ben. (Koper, Izola) *bič'er* oz. (Piran) *bič'er* 'kozarec' (Todorović 2016: 153; Manzini Rocchi 19). Cortelazzo in Zolli navajata tri možne izvore besede: iz gr. *bikos* 'vaza z zelo ozkim grlom', iz vulg. lat. **bicariu(m)* 'vaza z zelo ozkim grlom' ali iz frank. **bikari* (DELI – CD-ROM). Meyer-Lübke izvaja besedo iz lat. *bicarium* (REW 1081a).

Kozarec/ bicchiere

Narečni govori slovenske Istre poznajo za ta pojem dva aloglotizma: romanizem *ʔot(o)* in germanizem *ɣlaš*. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo *ɣlaš* in *ʔoto*, v Padni, Svetem Petru (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *ɣlaš*, v Krkavčah *ɣlaš* in *ʔoto* (Todorović 2015b: 110), in Dragonji *ɣlaš* (Todorović 2015a: 137); v rižanski podnarečni skupini na primer na Tinjanu *ɣloš* (Todorović 2015b: 110), v Dekanih in na Škofijah *ɣloš* (Todorović 2017: 163). Romanski izraz *ʔot(o)* uporabljajo tudi hr. čak. govorniki, na primer v Kočibregu, Materadi, Krtih, Rakalju, Marčani, Muntiču in Medulinu *göt* (LAIČaGgr 604).

Izraz je izposojen iz istr. ben. *gòto* 'kozarec' (Manzini – Rocchi 94; VG 447), na primer v Kopru, Izoli in Piranu *'goto* (Todorović 2016: 153), prim. trž. it. in beneč. *goto* (GDDT 276; Boerio 312). Besedo poznajo tudi v širšem istr. ben. jezikovnem arealu, na primer v Brkaču in Vrsaru *goto* (IbLA 604), in v drugih romanskih narečjih, na primer grad. *gòto* (Bottin 225), bizj. in mugl. *got* (Zudini 52), ben. dalm. *gòto* (Miotto 90), istriot. v Balah, Vodnjanu, Galizani, Fažani *'goto* (ILA 604), ir. *bicerin* (IrLA 1311); prim. tudi knj. it. *gotto* 'kozarec, čaša, vrč'. Izhodišče besede je lat. *guttus* (REW 3931) 'vaza z zelo ozkim grlom' (DELI – CD-ROM).

Kredenca/credenza

Za navedeni pojem govorniki istrskoslovenskega narečja uporabljajo izraz *kre'denča*. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo *kur'denča*, v Padni *kər'denča*, v Svetem Petru *kər'denca* (Todorović – Koštiál 2014: 104), v Dragonji *kər'denca* (Todorović 2015a: 136), v Borštu *kər'denča*, v Krkavčah *kar'denča* (Todorović 2015b: 109); v rižanskih narečnih govorih na primer na Tinjanu *kər'denča* (Todorović 2015b: 109), v Dekanah *kərd'jenča*, na Škofijah *kər'dienča* (Todorović 2017: 161). Izraz uporabljajo tudi čakavski govorniki v hr. Istri, na primer v Kućibregu *kardënča*, v Materadi in Vižinadi *kredënca*, v Mošćenicah *kradënca*, v Buićih *kərdënča*, v Gračošču *kərdënca*, v Šumbaru *kardënca* (LAIČaGgr 615), na Roveriji *kradënča* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 127), v Boljunu *kredienca* (Francetić 2015: 105).

Navedene besede ustrezajo trž. it. *credenza* (GDDT 181) oz. beneč. *credenza* (Boerio 206), saj je v istrskoslovenskih govorih v besedi prisoten fonem *c* in ne *š*., kot na primer v istr. ben. *credënša* 'kredenca' (Manzini – Rocchi 57; VG 262). Prim. istr. ben. v Kopru, Izoli in Piranu *kre'denša* (Todorović 2015: 151), v Bujah *kredënša*, v Brtonigli *kredënca*, v Motovunu *kardenca*, v Poreču *kredenco* (IbLA 615). Izraz je prisoten tudi v drugih bližnjih romanskih narečjih, na primer istriot. v Balah *kre'denšija*, v Vodnjanu *kar'denšja*, v Fažani *kar'denša* (ILA 615), ir. *kərdënča* (IrLA 615), grad. *crensa* (Bottin 157), bizj. *credenza* (Domini 123); prim. tudi knj. it. *credenza* 'kredenca'. Beseda izhaja iz lat. **credēntia* 'vera, verovanje', katere zadnji vir je lat. *crēdēre* 'verjeti' (REW 2307): »*attraverso la locuz. far la credenza 'assaggiare i cibi destinati a un altro personaggio per dimostrare che non sono avvelenati'.*« (PELI 148)

Kročnik/piatto

Za navedeni pojem vsi slovenski istrski govori poznajo izraz *pjat*. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo *'pijät*, v Padni, Svetem Petru in Dragonji *'pijät* (Todorović – Koštiál 2014: 106; Todorović 2015a: 137), v Borštu in Krkavčah *'pijat* (Todorović 2015b: 110); v rižanski podnarečni skupini, na primer na Tinjanu *'pjat* (Todorović 2015b: 110), v Dekanah in na Škofijah *pjat* (Todorović: 2017: 163). V hr. čak. govorih, na primer v Kućibregu *piät*, v Velih Munah *pijät*, v Lindaru *pijät* (LAIČaGgr 600), v Funtani *piät* (Selman 59), na Roveriji in v Boljunu *pijät* (Francetić 2015: 180; Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 197).

Beseda je prevzeta iz istr. ben. *piato* 'kročnik' (VG 779), na primer istr. ben. v Kopru, Izoli in Piranu *p'jato* (Todorović 2016: 152). Besedo uporabljajo tudi drugi istr. ben. govorniki, na primer v Bujah, Momjanu, Fontani, Novigradu, Taru, Brkaču *pjat* (IbLA 600). Prim. tudi trž. it. in beneč. *piato* 'kročnik' (GDDT 459; Boerio 504). Izraz poznajo tudi druga romanska narečja, na primer grad. *piato* (Bottin 357), istriot. v Rovinju, Balah, Vodnjanu, Fažani, Šišanu *p'jato* (ILA 600), ir. *pijât* (IrLA 600), biz. *pjat* (Domini 338), mugl. *piat* in *plat* (Zudini 119). Zadnji vir besede je vulg. lat. izraz **plattu(m)* (DELI – CD-ROM), lat. *plattus* 'ploščat' (REW 6586), ki izhaja iz gr. *platýs* 'širok', ki ima ide. izvor (DELI – CD-ROM).

Kuhalnica za polento/mestolo da polenta

Za navedeni pojem je v vseh slovenskih istrskih govornih razširjen izraz *palan'tar*. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo *palan'târ*, v Padni *palân'tar*, v Svetem Petru in Dragonji *palân'tar* (Todorović – Koštiál 2014: 105), v Dragonji *palân'tar* (Todorović 2015a: 136), v Borštu *palan'tar* in *palân'tar*, v Krkavčah *palan'târ*; v rižanski podnarečni skupini na primer na Tinjanu *polen'tar* (Todorović 2015: 110), v Dekanih *pâlân'tar*, na Škofijah *polen'tar* (Todorović 2017: 162). Izraz lahko povežemo s sorodnimi hr. čak. izrazi, na primer v Muntiču in Selini *palentâr*, v Medulinu, Vižinadi in na Roveriji *palentâr* (LAIČaGgr 590; Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 190).

Izraz je prevzet iz istr. ben. *palentar* (VG 724); prim. druge istr. ben. izraze: v Momjanu in Taru *polenter*, na Reki *palentar*, v Višnjaju *polentar* (IbLA 590). Izraz beležijo tudi drugi romanski govorniki, na primer istriot. (Šišan) *polen'tar* in *palen'ter* (ILA 590), ir. *palentâr* (IrLA 590). Izraz je izpeljanka iz istr. ben. oz. beneč. *polénta* (Manzini – Rocchi 166; Boerio 517); prim. istr. ben. v Kopru, Izoli in Piranu *pol'łenta*. Vse navedeno izhaja iz lat. *polénta(m)* 'pražena koruzna moka' (DELI – CD-ROM).

Lopatica za pepel/paletta del fuoco

Narečni govori slovenske Istre poznajo za ta pojem dve narečni obliki: romansko-*škova'cer(c)a* in domačo (slovansko/slovensko) – *met'lica* 'metlica', ki jo uporabljajo za izraz 'lopatica'. V šavrinskih govornih beležimo v Borštu *škova'cerca* in *mât'lica*, v Krkavčah *škova'cercâ* (Todorović 2015b: 107), v Novi vasi nad Dragonjo in Svetem Petru *mât'lica* (Todorović – Koštiál 2014: 102), v Dragonji *mât'lica* (Todorović 2015a: 133); v rižanskih govornih zapisujemo na Tinjanu, v Dekanih in na Škofijah *met'lica* (Todorović 2015b: 107; Todorović 2017: 158), v Sv. Antonu *škova'cera* (Jakomin 121). V čakavskih govornih hrvaške Istre beležimo na primer v Funtani *škovačêra* (Selman 74), v Kučibregu *škuvacêra*, v Krbavčičih *škavacêra*, v Marčani in Medulinu *škovacêra* (LAIČaGgr 584).

Navedene besede so najverjetneje izposojene iz trž. it. *scovazera* 'smetišnica', kjer zapisani *z* izgovarjajo kot *c*, medtem ko istr. ben. govorniki izgovarjajo besedo kot *scovasèra*, tj. s fonemom *š*, a v pomenu 'smetišnica' (Manzini – Rocchi 207; VG 984); prim. tudi istr. ben. v Kopru *škovašera* (Todorović 2016: 147); beneč. *scoazzèra*. (Boerio 628). Izraz poznajo tudi drugi govorniki romanskega izvora, na

primer ir. *škovacera* (IrLA 584), grad. *scovassera* (Bottin 430), ben. dalm. *scovazèra* (Miotto 185), bizj. *scovazera* (Domini 422), furl. *scovazzère* (NP 985). Beseda je izpeljana iz istr. ben. *scovase* 'smeti' (VG 984). Zadnji vir izraza je pridevniška izpeljanka iz lat. *scōpa(m)* (DELI – CD-ROM), *scōpa* (REW 7734).

Mlinček za kavo/macino da caffè

Z ta izraz istrskoslovenski govorniki uporabljajo aloglotizem in domačo besedo, in sicer *maži'nin* in *'malen(čič)*. V šavrinskih govorih na primer v Novi vasi nad Dagonjo *māži'nin* in *'malenčič za ka'fe*, v Padni *'malenčič*, v Svetem Petru *māži'nin* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *'malenčič*, v Krkavčah *maži'nin za ka'fe* (Todorović 2015b: 110), v Dragonji *maži'nin* (Todorović 2015a: 137); v rižanskih govorih na primer na Tinjanu *'malen* in *'malenčēč* (Todorović 2015b: 110), v Dekanah *'malnič za ka'fe*, na Škofijah *ma'lin uot ka'feja* (Todorović 2017: 162). Rabo obeh besed (prevzete in domače besede) beležijo tudi hr. čak. govorniki, na primer v Muntiću in Krbavčičih *mažinîn*, v Vižinadi *mažinîn*, v Ročkem Polju *maženîn* (LAIČaGgr 596), na Roveriji *malinč* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 153). Zapisani aloglotizmi so izposojenke iz nekega istr. ben. govora, na primer istr. ben. *mašin* (VG 603); prim. istr. ben. v Kopru Koper *mažinin*, v Izoli in Piranu *maženin* 'mlinček' (Todorović 2016: 152); trž. it. *mašinin* (GDDT 366), beneč. *masenin* 'majhna naprava za mletje' (Boerio 403). Izraz poznajo tudi številni drugi istr. ben. govorniki, na primer v Bujah in Novigradu *mažinin* (IbLA 597). Prim. tudi istriot., na primer v Balah, Vodnjanu in Galizani *maži'nin*, v Fažani in Šišanu *maži'nin* (ILA 596), ir. *koguma* (IrLA 596). Navedeni izrazi so pomanjševalnice istr. ben. besede *mašina* (VG 603), na primer v Kopru *'mažina*, v Izoli in Piranu *'mažena* 'mlin' (Todorović 2016: 80). Zadnje izhodišče besede je lat. *machina* 'stroj' (REW 5205) oz. vulg. lat. izraz **mācina(m)* 'mlinski kamen' (DELI – CD-ROM).

Nož/coltello

Za ta pojem istrskoslovenski govorniki uporabljajo dva izraza: *pošada* in *'nužič*; prvi izraz je romanska izposojenka, drugi pa domača narečna beseda. V šavrinskih narečnih govorih beležimo na primer v Novi vasi nad Dragonjo *pošada* in *'nužič*, v Padni in Svetem Petru *'nužič* (Todorović – Koštiál 2014: 107), v Dragonji *'nužič* (Todorović 2015a: 138), v Borštu *pošada* in *'nužič*, v Krkavčah *'nužič* (Todorović 2015b: 111); v rižanskih narečnih govorih na primer na Tinjanu *'nužēč* (Todorović 2015b: 111), v Dekanah *'nužič*, na Škofijah *pašada* in *'nužēč* (Todorović 2017: 164). Romanski izraz *pošada* lahko povežemo s sorodnimi hr. čak. izrazi, na primer v Vižinadi *pušāda*, v Gologorici *pašādica*, v Lindaru *pašada*, v Buičih *pašāda*, v Pičanu *pašōda*, v Damijaničih *pošāda* (LAIČaGgr 609), v Boljunu *pošāda* (Francetić 2015: 195), na Roveriji *pašāda* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 193).

Izraz je prevzet iz istr. ben. *posāda* 'jedilni pribor' (Manzini – Rocchi 169), kjer je pri prevzemanju leksema prišlo do zožitve pomena. Istrskobeneški govorniki, na primer v Kopru, Izoli in Piranu, za nož uporabljajo izraz *kor'tel* (Todorović 2016: 154). V nekaterih istr. ben. krajih hrvaške Istre poznajo tudi izraz *pošada*, na primer v Motovunu *požāda*, v Višnjanu *pošāda*, v Kanfanaru *pašāda* (LAIČaGgr 609). Prim. trž. it. *posada* 'jedilni pribor; etui, ki vsebuje žlico, vilico in nož' (GDDT

488), beneč. *possada* 'jedilni pribor' (Boerio 528). Beseda je prisotna tudi v drugih bližnjih romanskih idiomih, na primer grad. *possada* 'jedilni pribor' (Bottin 372), ben. dalm. *posàda* 'jedilni pribor' (Miotto 160), istriot. v Šišanu *pu'sada* 'nož' (ILA 609), ir. *pošàda* (IrLA, op. 266). Leksem je bil prevzet iz šp. *posada* 'etui s priborom za potovanja' (Basso – Durante 201). Zadnje izhodišče besede je lat. *pausāre* 'počivati' (REW 6308).

Pražilnik za kavo/tostino da caffè

V slovenski Istri za omenjeni pojem domačini uporabljajo aloglotizem *brušto'lin* in domačo besedo *'pouna*, saj so v preteklosti kavo pražili v ponvi. V šavrinski podnarečni skupini beležimo na primer v Novi vasi nad Dragonjo *brōštō'lin*, v Padni *'pouna*, v Svetem Petru *'ponva* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *brušto'lin*, v Krkavčah *'pouna* (Todorović 2015b: 110), v Dragonji *brušto'lin* (Todorović 2015a: 137); v rižanski podnarečni skupini na primer na Tinjanu *broštō'lin* (Todorović 2015b: 110), v Dekanih *bruštu'lin*, na Škofijah *brōštō'lin* (Todorović 2017: 162), v Sv. Antonu *brušto'lin* (Jakomin 18). Romanski izraz uporabljajo tudi hr. čak. govorniki, na primer v Kučibregu, Krbavčicah, Materadi *bruštulīn*, v Permanih in Tinjanu *broštulīn*, v Nedeščini *broštālīn*, v Drenju *brəštulīn* (LAIČaGgr 596), na Roveriji *brštulin* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 40) in v Boljunu *broštulīn* (Francetić 2015: 18).

Beseda je izposojenka iz istr. ben. (Koper) *brustolīn* oz. *brustulin* 'naprava, s katero so nekoč pražili predvsem ječmen' (Manzini – Rocchi 30; VG 124), prim. istr. ben. v Kopru *broštō'lin*, v Izoli in Piranu *brušto'lin* (Todorović 2016: 152); beneč. *brustolīn* 'železen valjast predmet, s katerim se praži kavo' (Boerio 104), trž. it. *brustolin* 'pražilnik' (GDDT 97). Izraz je zabeležen v domala vseh istr. ben. govorih, na primer v Momjanu *bruštō'lin*, v Brtonigli *broštō'lin*, v Novigradu *broštō'lin*, na Malem Lošinjju *brustulīn* (IbLA 596). Izraz beležimo tudi v drugih romanskih narečjih, na primer istriot. v Balah, Vodnjanu in Galižani *brušto'lin*, v Fažani *brušto'lin* (ILA 596), ir. *broštulīn* (IrLA 596); v furl. *brustulīn* (NP 79). Izraz je izpeljan iz istr. ben. glagola *bristolār* ali *brustolār* 'pražiti' (Manzini – Rocchi 30, VG 124). Zadnji vir izraza je vulg. lat. gl. **brustulāre* 'pražiti, peči, žgati' (DELI – CD-ROM).

Ročka za kavo/bricco del caffè

Istrani slovenskega/slovanskega rodu za ta pojem uporabljajo izraz *'koγoma*, v Borštu poznajo tudi domač sinonim *lonoc* 'lonec/lonček (za kavo)'. V šavrinskih krajih beležimo na primer v Novi vasi nad Dragonjo *'koγma* in *'koγōma*, v Padni *'koγōma*, v Svetem Petru *'koγma* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *'koγōma* in *'lonoc*, v Krkavčah *'koγōmā* (Todorović 2015b: 110), v Dragonji *'koγōma* (Todorović 2015b: 137); v rižanskih krajih zapisujemo na primer na Tinjanu *k'uoγma* (Todorović 2015b: 110), v Dekanih *'kuγma* in na Škofijah *'koγama* (Todorović 2017: 162). Izraz uporabljajo tudi čakavski govorniki v hr. Istri, na primer v Krtih in Pazu *kōgoma*, v Tinjanu *kūkuma*, Golašu, Musaležu in Svetem Petru u Šumi *kōguma*, v Gologorici *kōkoma*, v Materadi *kōgyma* (LAIČaGgr 598),

na Roveriji *kogoma*, *kogula* in *koguma* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 146), v Boljunu *kögoma* (Francetić 2015: 93).

Beseda je izposojenka iz istr. ben. *cògoma* ‘ročka za kavo’ (Manzini – Rocchi 50; VG 22), na primer v Kopru, Izoli in Piranu *'koyoma* (Todorović 2016: 152); trž. it. *cògoma* (GDDT 163), beneč. *cogoma* (Boerio 177). Izraz uporabljajo tudi v drugih narečjih romanskega izvora, na primer grad. *cogoma* (Bottin 143), bizj. *còguma* in *cuguma* (Domini 107, 128), ben. dalm. *cògoma* (Miotto 55), furl. *cógume* (NP 168), istriot. *'kogoma* (ILA 598), ir. *koguma* (IrLA 598). Prim tudi knj. it. *cuccuma* ‘ročka za kavo’. Zadnji vir besede je lat. *cūcūma* ‘lonec, kuhinjska posoda’ (REW 2361), ki še nima pojasnjene izvora (DELI – CD-ROM).

Skleda/terrina

Za ta pojem govorniki slovenskih istrskih govorov uporabljajo besedo *te'rina*; v šavrinskih krajih na primer v Novi vas nad Dragonjo, Padni in Svetem Petru *tà'rina* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *te'rina*, v Krkavčah *te'rinà* (Todorović 2015b: 111), v Dragonji *ta'rina* (Todorović 2015a: 137); v rižanskih krajih na primer na Tinjanu *te'rina* (Todorović 2015b: 111), v Dekanah *tə'rina*, na Škofijah *te'rina* (Todorović 2017: 163). Izraz poznajo tudi v hr. čak. krajih, na primer v Krbavčicah in Materadi *tirîna*, v Pazu, Viškovičih, Gologorici, Grašišću *terîna*, v Pičanu, Paradižu *terîna*, v Musaležu, Kringi, Svetem Petru u Šumi *terîna* (LAIČaGgr 602), v Funtani *tarîna* (Selman 78).

Izraz je najverjetneje izposojenka iz trž. it. *terina* ‘skleda’ (VG 1148; GDDT 730), kar ustreza tudi. beneč. *tarîna* ‘skleda, jušnik’ (Boerio 736). Istrskobeneški govorniki za omenjeni pojem uporabljajo izraz *piàdena* in *piàdina* (VG 775), na primer v Kopru, Izoli in Piranu *p'jadena* (Todorović 2016: 153). Izraz *te'rina* je prisoten tudi v drugih romanskih narečjih, na primer ir. *terîna* (IrLA 602), bizj. *terina* in *tirina* (Domini 504), grad. *terina* ‘skleda’ (Bottin 506), furl. *terîne* (NP 1148); prim tudi knj. it. *terrina*. Vse navedeno izhaja iz fr. *terrîne* ‘posoda iz zemlje’ (DELI – CD-ROM), katerega zadnji vir je lat. *tèrra* (REW 8668).

Skodela, skodelica/ tazza, scodella

Za navedeni pojem v slovenski Istri uporabljajo besedo *'čikara*. V šavrinskem delu Istre na primer v Novi vasi nad Dragonjo *'čikàra*, v Padni *'čikəra*, v Svetem Petru *'čikara* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Borštu *'čikara*, v Krkavčah *'čikarà* in *'čika'rin* (Todorović 2015b: 110), v Dragonji *'čikara* (Todorović 2015a: 137); v rižanskem delu Istre na primer na Tinjanu *'čikərca* in *'čikara* (Todorović 2015b: 110), v Dekanah *'čikara* in *'čikərca*, na Škofijah *'čikara* (Todorović 2017: 163), v Sv. Antonu *'čikara* (Jakomin 26). Izraz lahko povežemo s sorodnimi hr. čak. besedami, na primer v Materadi in Medulinu *čikara*, v Ročkem Polju *čikera*, v Buičih *čikarica*, v Selini, Marčani, Muntiću *čikara*, v Permanih *kikerica* (LAIČaGgr 599), na Roveriji *'čikara* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 53), v Boljunu *kikara* (Francetić 2015: 90), v Funtani *čikara* (Selman 24). V slovenskih in hrvaških govorih Istre so prisotne tudi pomanjševalnice besede *'čikara* – s pripono *-ica*, ki z romansko osnovo (*'čikar-*) tvorijo hibridno besedo, tj. *'čikarca*.

Beseda je izposojenka iz istr. ben. *cícara* in *cíchera* 'skodelica' (Manzini – Rocchi 47; VG 214); na primer istr. ben. v Kopru, Izoli in Piranu *'čikera* (Todorović 2016: 152); prim. druge istr. ben. izraze, na primer v Brkaču in Fontani *čikara*, v Kanfanaru *čikera* (IbLA 599). Prim. tudi trž. it. *cichera* 'skodelica' (GDDT 150), beneč. *chìcara* (Boerio 166). Izraz poznajo tudi drugi romanski govori, na primer istriot. v Balah *'čikera* (ILA 599), ir. *kikara* (IrLA 599), bizj. *cìcara* (Domini 101), grad. *cichera* (Bottin 139), furl. *cìcare* (NP 147). Beseda izhaja iz šp. *jícara* in ima ameriški izvor (DELI – CD-ROM).

Stekleni bokal/boccale di vetro

Za ta pojem v slovenskih istrskih govorih beležimo tri aloglotizme: *bo'kau*, njegovo pomanjševalnico *bòka'leta*, in *b'ruòka*. V šavrinskih govorih na primer v Novi vasi nad Dragonjo, Padni in Svetem Petru *bo'kau* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Krkavčah *bo'kou* (Todorović 2015b: 111), v Dragonji *bòka'leta* (Todorović 2015a: 137); v rižanskih govorih na primer na Tinjanu *bə'kau* (Todorović 2015b: 111), v Dekanih *bə'kau*, na Škofijah *ba'kou*, *ba'kau* in *b'ruòka* (Todorović 2017: 163). Navedene narečne besede poznajo tudi hr. čak. govori, na primer v Šumberu *bokāl*, v Golašu *bokāl*, v Pićanu, Kringi, Svetem Petru u Šumi, Nedeščini, Paradizu, Šorićih, Jurićevem Kalu *bròka*, v Drenju *bròkva*, v Marčani *bukà*, v Musaležu *brùka*, v Kućibregu *bukò*, v Velih Munah *bukâv* (LAIČaGgr 606), v Boljunu *bukāl* in *bukalèta* (Francetić 2015: 19), na Roveriji *bukâ* in *bukalèta* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 42).

Izraz *bo'kau* je izposojenka iz istr. ben. *bocàl* oz. *bucàl* 'bokal' (Manzini – Rocchi 22, 30; VG 99); prim. trž. it. *bocal* (GDDT 79), beneč. *bocàl* 'bokal' (Boerio 85). Izraz *bòka'leta* je pomanjševalnica istr. ben. izraza *bocàl*, ki pa v istrskobeneških govorih ne označuje 'steklenega bokala', ampak 'glinasti bokal', na primer istr. ben. v Kopru, Izoli in Piranu *buka'leta* (Todorović 2016: 153), v Sečovljah *boka'leta*, v Strunjanu *boka'leta* 'glinasti bokal' (Todorović 2015a: 137); prim. istr. ben. *bucalèta* 'glinasti bokal' (Manzini – Rocchi 31). Prim. tudi druge romanske narečne izraze, na primer istriot. v Vodnjanu *bu'kal* (ILA 606), ir. *bukaleta* (IrLA 606), grad. *bocal* in *bocaleta* (Bottin 92), bizj. *bocaleta* in *bucaleta* (Domini 52), furl. *bocâl* 'glineni bokal' in *bocalète* 'bokal' (NP 60). Vse navedeno izhaja iz lat. *baucālis* 'vrč' (REW 1002) oz. iz poznolat. *baucāle(m)*, katerega zadnji vir je gr. *baukális* 'vrč z ozkim grlom' (DELI – CD-ROM).

Izraz *b'roka* je izposojenka iz istr. ben. *bròca* (Manzini – Rocchi 29), na primer v Kopru, Izoli in Piranu *b'roka* 'stekleni bokal' (Todorović 2016: 153), v Sečovljah in Strunjanu prav tako *b'roka* (Todorović 2015a: 137); prim. druga narečja romanskega izvora, na primer istriot. v Balah in Šišanu *b'roka* (ILA 606), ir. *broka* (IrLA 606), bizj. *broca* (Domini 61), mugl. *bróča* (Zudini 17).

Beseda najverjetneje izhaja iz lat. *brōcca* 'vrček, vrč' (REW 1320); Cortelazzo in Zolli pravita, da beseda, ki sicer še nima pojasnjenega izvora, najverjetneje izhaja iz vulg. lat. *brōcca(m)* 'pripomoček s kljunom' iz gr. *próchus* 'posoda za zlivanje vode' (DELI – CD-ROM).

Steklenica/bottiglia

Narečni govori slovenske Istre poznajo za ta pojem tri aloglotizme: dva romanizma, *'boca* in *'litro*, in germanizem *flaška*, ki je bil vsekakor prevzet v predbeneškem obdobju. V šavrinski podnarečni skupini na primer v Novi vasi nad Dragonjo, Padni, Svetem Petru *'bōca* (Todorović – Koštiál 2014: 106), v Dragonji *'bōca* (Todorović 2015a: 137), v Borštu *'litro*, v Krkavčah *'bōcā* (Todorović 2015b: 111); v rižanski podnarečni skupini na primer na Tinjanu *flaška* (Todorović 2015b: 111), v Dekanih *flaška*, na Škofijah *'buōca* in *flaška* (Todorović 2017: 163). Izraz poznajo tudi hr. čak. govorcji, na primer v Materadi, Ročkem Polju, Šumberu, Rovinjskem Selu, Marčani *bōca*, v Brestu, Krtih, Vižinadi, Ičićih, Karojbi, Pazu, Gologorici, Lindaru, Buičićih, Šoričićih, Juričevem Kalu, Golašu, Bijazičićih, Drenju, Muntiču, Medulinu *bōca* (LAIČaGgr 1300), v Funtani *bōca* (Selman 19), v Boljunu in na Roveriji *bōca* (Francetić 2015: 13; Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 34).

Beseda je izposojenka iz istr. ben. *bōsa*, *bōca* 'steklenica' (Manzini – Rocchi 25; VG 107), trž. it. *boza* (GDDT 88), beneč. *bozza* 'steklenica' (Boerio 96). Prim. tudi druge istr. ben. izraze, na primer na Reki in v Brkaču *bōca* (IbLA 1300).¹ To besedo poznajo tudi druga sosednja romanska narečja, na primer ir. *bōca* (IrLA 1300), bizj. *boza* (Domini 589), furl. *bōzze* (NP 70), istriot. v Galizani *'boša*, v Šišanu *'bosa* (ILA 1300). Izraz je prevzet iz fr. *bosse* iz lat. **būttia* (REW 1425).

Izraz *'litro* ustreza istr. ben. in knj. it. izrazu *litro* 'liter' (VG 547; ZING – CD-ROM). Beseda izhaja iz fr. *litre* (DELI – CD-ROM).

Zadnj vir izraza *flaška* je germ. *flaska* (REW 3355).

Vilice/forchetta

Za navedeni pojem vsi slovenski istrski govori poznajo besedo *pa'ron*. V šavrinskih idiomih na primer v Novi vasi nad Dragonjo in Svetem Petru *pa'ron*, v Padni *pā'ron* (Todorović – Koštiál 2014: 107), v Dragonji *pa'ron* (Todorović 2015a: 138), v Borštu *pā'ron* in *pa'ron*, v Krkavčah *pe'ron* (Todorović 2015b: 111); v rižanskih idiomih na primer na Tinjanu *pron* (Todorović 2015b: 111), v Dekanih *p'ruən*, na Škofijah *pā'ruon* (Todorović 2017: 163).

Izraz lahko povežemo z bližnjimi hr. čak. izrazi, na primer v Brestu, Krbavčičih, Krtih *pirōn*, v Vižinadi, Mišćenicah, Golašu, Raklju *pirūn*, v Rovinjskem Selu, Šoričićih, Bijazičićih *pirūn* (LAIČaGgr 608), v Boljunu *piruon* (Francetić 2015: 181), na Roveriji *pirūn* (Kalčić – Filipi – Milovan 2014: 199).

Izraz je prevzet iz istr. ben. *pirón* 'vilice' (Manzini – Rocchi 164; VG 796), na primer v Koprju, Izoli in Piranu *pi'ron*, v Piranu tudi *pi'rom* (Todorović 2016: 153). Izraz beležimo v širšem istr. ben. jezikovnem arealu, na primer v Momjanu *pirom*, v Bujah, Brkaču, Novigradu, Motovunu, Taru, Fontani, Kanfanaru *pirom* (IbLA 608). Prim. trž.it. *piron* (GDDT 471), beneč. *piròn* 'vilice, lasnica' (Boerio 512). Leksem je iz benečanščine prešel v druga severnoitalijanska narečja, na primer vicent. *pieron*, rover. in trent. *pirom*, veron. *biron* (GDDT 471). Prim. tudi bližnja

¹ V ostalih istr. ben. govorih beležimo izraz *fjaska* (Todorović 2016: 153; IbLA 1300).

romanska narečja, na primer istriot. v Balah, Vodnjanu, Galižani, Fažanu *pi'ron* (ILA 608), ir. *pirun* (IrLA 608), grad. *pirón* (Bottin 362), bizj. *piron* (Domini 344), furl. *piròn* (NP 760). Doria povezuje izvor besede z gr. biz. *tò peiròuni*, *tò piròuni* iz ant. gr. *tò perònion* 'klin, zatič' (GDDT 472).

Gradela, železna rešetka za pečenje/graticola, gratella

V slovenski Istri za ta pojem uporabljajo izraz *γar'dela*. V šavrinskih govorih na primer Novi vasi nad Dragonjo *γar'dele*, v Padni in Svetem Petru *γar'dele* (Todorović – Koštiál 2014: 105), v Dragonji *γar'dele* (Todorović 2015a: 137), v Krkavčah *γar'delā* (Todorović 2015b: 110); v rižanskih narečnih govorih na primer na Tinjanu *γar'dele* (Todorović 2015b: 110), na Škofijah *γar'diela* (Todorović 2017: 162). Beseda je prisotna tudi v hr. čak. narečju, na primer v Brestu *graděle*, v Kućibregu *garděle*, v Krbavčičih *yarděle*, v Lindaru, Buičih, Tinjanu, Musaležu, Pićanu, Kringi, Svetem Petru u Šumi *graděle*, v Nedeščini in Paradižu *graděli* (LAIČaGgr 595), v Boljunu *graděla* (Francetić 2015: 62).

Gre za izposojenko iz istr. ben. *gradèla* 'rešetka, žar' (Manzini – Rocchi 94; VG 448), na primer istr. ben. v Kopru *gra'dela*, v Izoli in Piranu *γra'dela* (Todorović 2016: 152), v Momjanu *garděle*, v Bujah *gradele*, v Višnjanu *gradela* (ImLA 595). Prim. trž. it. *gradela* 'rešetka, raženj, žar' (GDDT 276), beneč. *graèla* ali *grela* (Boerio 313). Sorodne izraze zasledimo tudi v drugih romanskih narečnih govorih, na primer istriot. v Balah in Vodnjanu *gra'dela* (ILA 595), ir. *gradele* (IrLA 595), bizj. *gardela* (Domini 201), mugl. *gradèla* (Zudini 52), furl. *gardèla* in *gridèle* (NP 368). Beseda izhaja iz lat. *cratĭcius* 'zapletena stvar' (EV 78), ki je pomanjševalnica od lat. *cratis* 'rešetka, mreža' (REW 2304).

ZAKLJUČKI

V prispevku prikazujemo istrskoslovenske narečne ustreznice za osemnajst pojmov s področja kuhinje, ki se umeščajo v pomensko polje »hiša in posestvo«. V širšem okviru izposoje gre v glavnem za romanske izposojenke, ki jim, s podrobno etimološko analizo, pripisujemo predvsem istrskobeneški in tržaškoitalijanski izvor. Analiza je prikazala več enobesednih izposojenk, eno hibridno besedo, eno hibridno besedno zvezo, ki so bile sprejete iz dveh bližnjih romanskih narečij, in eno predbeneško izposojenko. V istrskoslovenskem narečju je namreč ohranjenih nekaj predbeneških izrazov, ki so jih istrskobeneški govorniki sčasoma nadomestili z drugimi besedami, istrskoslovenski govorniki pa jih še uporabljajo. Istrskoslovenski govorniki poznajo na primer predbeneški izraz *pla'ner*, ki ga je v istrskobeneških govorih že nadomestil novejši izraz *pja'ner* (Todorović 2016: 154).

OKRAJŠAVE

ant. antično
arh. arhaično
ben. beneško
ben.dalm. beneškodalmatinsko
beneč. benečansko
biz. bizantinsko
bizj. bizjaško
ed. ednina
fr. francosko
frank. frankovsko
furl. Furlansko
germ. germansko
gl. glagol
grad. gradeško (Grado)
ide. Indoevropsko
ir. istroromunsko
istr. ben. istrobeneško
knj. it. knjižnoitalijansko
lat. latinsko
mugl. muglizansko
pri. Piransko (Piran)
rover. roveretansko (Rovereto)
terg. tergestinsko
trent. trentinsko (Trento)
trž. it. tržaškoitalijansko
veron. veronsko
vicent. vicentinško
vulg. lat. vulgarnolatinsko

VIRI IN LITERATURA

a) Slovarji in jezikovni atlasi

Basso – Durante = Durante, Dino i Walter Basso. 2000. *Nuovo dizionario veneto-italiano etimologico-italiano-veneto con modi di dire e proverbi*. Padova: Battaglia terme.

Boerio = Boerio, Giuseppe. ²1856. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Giunti editore.

- Zudini = Zudini, Diomiro i Pierpaolo Dorsi. 1981. *Dizionario del dialetto muglisano*. Udine: Casamassima Editore.
- DELI – CD-ROM = Cortelazzo, Manlio i Paolo Zolli. 1999. *Dizionario etimologico della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.
- Domini = Domini, Silvio, Aldo Fulizio, Aldo Miniussi i Giordano Vittori. 1985. *Vocabolario fraseologico del dialetto 'bisiac'*. Bologna: Cappelli Editore.
- Francetić, Ivan. 2015. *Rječnik boljunskih govora* Ur. Sandra Tamaro. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- GDDT = Doria, Mario i Claudio Noliani. 1987. *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trieste: Il Meridiano.
- IbLA = Filipi, Goran i Barbara Buršić Giudici. 1998. *Istriotski lingvistični atlas. Atlante linguistico istrioto*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- ILA = Filipi, Goran i Barbara Buršić Giudici. 1998. *Istriotski lingvistični atlas. Atlante linguistico istrioto*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- IrLA = Filipi, Goran. 2004. *Istroromunjski lingvistički atlas. Atlante linguistico Istrorumeno*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- Jakomin = Jakomin, Dušan. 1995. *Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru*. Trst: Škedenjski etnografski muzej.
- Kalčić, Slavko, Goran Filipi i Valter Milovan. 2014. *Rječnik roverskih i okolnih govora*. Pazin – Zagreb – Pula: Matica hrvatska – Naklada Dominović – Znanstvena udruga Mediteran.
- LAIČaGgr = gradivo za Lingvistični atlas istrskih čakavskih govorov. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Manzini – Rocchi = Manzini, Giulio i Luciano Rocchi. 1995. *Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*. Rovino: Centro di ricerche storiche di Rovigno.
- Miotto = Miotto, Luigi. 1991. *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata. II edizione riveduta e ampliata*. Trieste: Lint.
- NP = Pirona, Giulio Andrea, Ercole Carletti i Giovanni Battista Corgnali. 2004. *Il nuovo Pirona. Vocabolario friulano*. Udine: Societa filologica friulana.
- PELI = Migliorini, Bruno i Aldo Duro. 1950. *Prontuario etimologico della lingua italiana*. Firenze: Felice Le Monier.
- REW = Meyer-Lübke, Wilhelm. ³1992. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Carl Winter-Universitätsverlag.
- Selman = Selman, Alexander. 2006. *Mali funtanjski rječnik*. Funtana.
- VG = Rosamani, Enrico. 1999. *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella Venezia Giulia, in Istria, in Dalmazia, a Grado e nel Monfalconese*. Trieste: Lint.
- ZING-cd = Lo Zingarelli cd. 1997. *Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.

b) Druga literatura

Prati, Angelico. 1968. *Etimologie venete*. Venezia – Roma: Istituto per la collaborazione culturale.

Todorović, Suzana i Rožana Koštić. 2014. *Narečno besedje piranskega podeželja*. Koper: Univerzitetna Založba Annales.

Todorović, Suzana. 2015a. *Šavrinsko in istrskobeneško besedje na Piranskem*. Koper: Libris.

Todorović, Suzana. 2015b. *Slovensko istrsko izrazje v zaledju Kopra. Boršt, Krkavče, Tinjan*. Koper: Libris.

Todorović, Suzana. 2016. *Narečje v Kopru, Izoli in Piranu*. Koper: Libris.

Todorović, Suzana. 2017. *Narečna raznolikost v okolici Kopra. Dekani, Hrvatini, Škofije*. Koper: Libris.

ETIMOLOGIJE IZABRANIH ALOGLOTIZAMA KOJI SE TIČU KUHINJE U SLOVENSKIM ISTARSKIM GOVORIMA

Cilj je priloga etimologijski utemeljiti izabrane istarskoslovenske oblike romanskoga podrijetla. U istarskoslovenskim se govorima odražava višestoljetni utjecaj Mletačke republike u Istri u određenom povijesnom razdoblju koje je tijekom vremena jačao. U etimološkim člancima istarskoslovenski oblici uspoređuju se sa srodnima iz okolnih govora. Za svaki dijalekatni oblik daje se neposredna i krajnja etimologija, prema potvrdama iz odgovarajućih etimologijskih i dijalektalnih repertoara.

KLJUČNE RIJEČI: *istarskoslovenski dijalekt, istromletački dijalekt, jezični dodiri, posuđivanje, etimologija*

ETIMOLOGIES OF SELECTED ALOGLOTISMS RELATED TO COUSINE IN SLOVENE ISTRIAN VERNACULARS

This paper aims to determine etymology of the selected istroslovenian expressions of Roman origin. Slovene Istrian vernaculars reflect the centuries-old influence of the Venetian Republic in Istria during a certain historical period, which in time grew stronger. The etymological articles compare the istroslovenian forms to the related ones from the local vernaculars. For each dialectal form, an immediate and final etymology is given as evidenced by the corresponding etymological dialectal repertoire.

KEY WORDS: *Istrian-Slovenian dialect, Istrian-Venetian dialect, language contacts, borrowing, etymology*